

Afdømt til at oplyse Rigsdagen derom, ikke føre Klage, men oplyse Kjendsgjerninger, og hertil kan der ikke behøves Andet, troer jeg, end en Meddelelse derom til de nærmeste Foresatte, og jeg erklærer herved, at dersom Andragendet var kommet til mig underskrevet saavel af Andragerne som af de nærmeste Foresatte, saa havde jeg indbragt det i Thinget med den fulde Overbeviisning derved ikke at forskyldte de Paagældende nogen strafbar Handling. Hvordan det var blevet til, det kender jeg ikke; dets Tilblivelse kan have været strafbar, det veed jeg ikke; men Andragendet selv, naar det kun indeholdt Kjendsgjerninger og Oplysninger, og den nærmeste Foresatte havde paategnet det, og det var i Form af et Andragende med Underskrift, vilde jeg have indbragt og være overbevist om, at Ingen derved vilde være bleven straffyldig. Det jeg paa denne Maade har omtalt det enkelte foreliggende Tilfælde, troer jeg at have oplyst Spørgsmaalets Stilling i det Hele taget. Jeg har endnu kun een Ting at tilføie, og det er den, at der uden Tvivl, efterat en Sag af denne Art var bleven paakjendt ved Dom, maatte kunne udgaae en Oplysning, en Befaling eller en eller anden Meddelelse til hele Armeen, som stillede dette Forhold klart ud fra hinanden. Jeg indrømmer meget gerne, naar man siger, det enkelte Tilfælde dømmes efter Loven af Domstolene, og den udtalte Dom er en Belæring for de Vedkommende; men at der savnes en Oplysning, en Udvikling af Forholdene, en Instruks, som siger alle Vedkommende, hvad de under lignende Omstændigheder have at gjøre, er ganske vist, og at raade Bod derpaa troer jeg ikke er umuligt. Det, at Dommen faaer en Betydning, er ikke uvigtigt at fastholde; thi det maa man vel lægge Mærke til, at vore Krigslove, og navnlig vore strenge Krigsartikelsbreve, ere blevne meget modificerede, ikke alene ved virkelige Bestemmelser, som ere traadte imellem; men ogsaa troer jeg, og det har jeg vist ikke Uret i, ved de Analogier, man søger i foregaaende Domsfældelser. Jeg troer saaledes, man bør holde fast ved, at Dommen i denne Henseende har en Betydning, ikke alene for det enkelte Tilfælde, men ogsaa i Almindelighed, hvilket man ikke skal lade sig undslippe. Jeg

skal ikke omtale denne Sag videre, førend jeg hører, hvad der yderligere maatte blive frembragt.

Grundtvig: Naar den høitærede Krigsminister spurgte, paa hvad anden Maade end ved at forelægge et nyt Lovforslag der skulde kunne gjøres nogen Indskrænkning eller Forandring i Krigsartiklerne og i alle de andre Ting, saasom Parolbefalinger o. s. v., der, saavidt jeg forstod den høitærede Krigsminister, have samme Lovkraft og vel derfor ogsaa de samme Følger, saa skal jeg ikke nægte, at jeg er af den Formening, at der vistnok baade kan og bør af Administrationen i mange Tilfælde gjøres Forandring, naar de tidligere givne Love dog ikke kunne stemme klarlig overeens med den nærværende Rets Forsatning i det Hele, skjøndt det vistnok vilde være aldeles rigtigt, om der betimelig indbragtes noget saadant som et Lovforslag, der endog blot sigtede til foreløbig at borttrydde de værste Hindringer for en Tilstand, der var i Overensstemmelse med den nærværende Forsatning. Men dernæst maa jeg anmærke, at det synes mig, som om den høitærede Krigsminister og den ærede Rigsdagsmand for Frederiksberg (Hall) slet ikke ere enige om hvad det er, der paaligger dem, der tjene i Hæren, naar de ville fremkomme med et Andragende; thi mig synes, at medens den ærede Rigsdagsmand for Frederiksberg, der jo maa være ude inde i Retspleien i denne Henseende, sagde, at der ikke fordreves Andet end en Foreviisning for de Foresatte, saa sagde den høitærede Krigsminister tværtimod ikke alene, at der ikke behøvedes en Klage, men at de Vedkommende paa deres blotte Spørgsmaal kunne blive satte under Tiltale og straffede, og dette var jo vistnok meget haardt, saa haardt, at man ikke engang, uagtet man havde megen Lyst dertil, har gjort saadant ved de stakkels Skribenter, som vare under Censur; man nænnede nemlig dog ikke at straffe dem for det, som Censuren undertrykte. Naar den ærede Rigsdagsmand for Frederiksberg lagde mig særdeles paa Hjerte, at det var umuligt, at der, enten efter sund Fornuft eller efter Grundloven, kunde tilkomme dem, der tjene i Hæren, alle de Friheder og Rettigheder, der tilkomme dem, som staae uden-